

ereje (...) az igazi otthon: az Vésztőn maradt! Hajdan, csak az volt az egyetlen, igaz otthon.”

A könyv párját ritkító történetei az idén, százévesen írt apró színesei, a kötet végén. Feri bácsi Angyal nevű lováról szóló emlékezését két variánsban is közli az emlékirat. Egy százéves ember szellemi frissességét, mondatszövéseinek báját, oldottságát, aggastyánkori lírai érzelemáradását olvasni megható, nagyon nagy élmény. Ezeket a színeseket érdemes összevetni a kilencvenéves emlékező szikárabb soraival. Mert Feri bácsi, a hosszú életútra visszatekintve, igen elérékenyülten zárja a 2011-es kiegészítést. „Az elmúlt tíz év történetére gondolva sem feledkezhetem meg a feleségemről, aki – mint egykor – most is melletttem áll, könnyebb és nehezebb helyzetekben, akivel együtt élveztük a jelent, és együtt terveztem a jövőt. Boldogságunk a gyermekeinknek, az unokáinknak, a dédunokáinknak a sikere. Annak drukkolunk mindig. S reméljük, boldog életet fognak élni. Ezt még nagyon szerettem volna kiemelni, hogy ebben az életben, amint én megéltem, nagyon nagy szerep jutott az én feleségemnek, aki mindenben segített, és mindenre tette kész még most is, nyolcvanhat éves korában.”

Hosszú életét, katolikus világnézetét igen szépen és tanulságosan teszi mérlegre Feri bácsi az emlékirata zárlatában, illetve a tíz évvel későbbi utószavában. Azt írja kilencvenévesen: „Életem történetének végéhez érve, mivel is fejezhetném be azt legjobban? Talán azzal, ha idézek Pál apostolnak Timótheushoz írt második leveléből egy részletet: >Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam.<” És azt írja százévesen: „Mindig hittem a jövőben, hogy jobb lesz. Most is hiszek, és másokat is erre buzdítok.”

Rideg István

Oláh Sándor, Berekfürdő termékeny írója

Az 1934-ben Karcagon született, magát büszkén kunnak valló író, Oláh Sándor 1956-ban a „boldogság hazájába”, Angliába emigrált. Idők múltán kiváló kereskedőként bejárta Ázsiát, s főleg Indonéziát. Felesége halála után, 2008-ban nősült másodjára, párjául választva egy szumátrai indonéz lányt.

Vállalkozó kedvét bizonyítandó, 2009-ben, pedig ekkor már hetvenöt éves, írni kezd. Még ebben az évben a távoli Keletről szóló kalandregénye, *A paradicsom és a vénember*, sikerkönyv lesz. Nemcsak azért, mert rafinált kereskedőhöz méltóan, kitűnő címet tud adni a művének, hanem azért is, mert a szerzőt alapvetően könnyed, sziporkázó humorral áldotta meg a Teremtője. Második kötete, *Az elveszett kunok hercege* című életrajzi regénye is elfogyott. Mindkét alkotása olvasmányos, nagyon érdekes, különös világokat tár fel, amelyekbe az olvasó hamar bele tud illeszkedni, és ki tud kapcsolódni a napi robotból.

2010-ben aztán, miután megismerte az írás hatalmát, a *Hazamegyek* című novelláskötetében kéttucatnyi írást sorakoztat fel. Gazdag érzelmekkel, szellemesen tekint vissza az ötven évvel korábban történetekre. Az ábrázolt világ dolgaira egyébként a Mikszáthot és Mikest mesterének valló Oláh Sándor egészen modern, finom, aprólékos elemekből építkező ironikus, gúnyosan kritizáló fénytöréssel tekint.

Ez a kötet elsősorban a hazájukat és embertársaikat szerető, jó felnőtt emberekhez szól. De *Az ajándék* című megható kiplinges „állatmese” bármelyik gyerekeknek írt antológia díszé lehetne. Muszrani, a falu bölcs öregje, a környék legismertebb gyógyítója megpróbálja felnevelni a lelőtt tigris kölykeit. Az egyik tigriskölyök elpusztul, a másik, Radzsa, vele marad, csak kétévesen tűnik el. Ám hálából egy újszülött orangutánnal kárpótolja volt gazdáját.

A könyv utolsó negyedének karcolatai meglepően találó görbe vagy bölcs tükröt tartanak az élet „rendszerelvétlő bővöletei” elé. Ezek közül is kiemelkedik *A reakciós kondás*. Mellesleg, valamennyi munka között ez emlékeztet leginkább a mikszáthi novellaszerkesztésre. Lassú, hosszú előkészítéssel, expozícióval dolgozik. Sok az elbeszélő elem, párbeszéd nincs is. A régi kondás élet szépségeinek ecsetelése a mű több mint kétharmadát teszi ki. A bonyodalom aztán felgyorsítja az eseményeket. Megjelenik Marci „*nagyapja kondás komájának a fia, a nyegle Jóska*.” Ez az ávós őrnagy elcsalja Marcit, mondván, az igazgatótevésben „*itt a helyed velünk!*” A tetőpont balladás tömörségű. A legény semmit sem ért az ávós szavaiból, őelőtte a Bugyogó nevű határrész természeti szépsége lebeg, amin áthaladnak majd a Hortobágyra menet. Csak a nagyapja méltatlankodott, és vette pártfogásba a „*dógos*” gazdákat. A befejezés gyors és kegyetlen. A ráérős, kedélyeskedő expozíció után szívszorító. A novella legelső mondata és a zárata között hatalmas ellentét – vágy és valóság: ég és föld – tátong. „*Mióta az eszét tudta, Marci mindig a Bugyogóba vágott.*” – „*A koma fia szúrós szemmel nézett az öregre./ Köszöntek és elindultak Marcival a poros úton./ Három nap múlva az őrnagy egyedül jött vissza, és elvitte az öregét oda, ahonnan soha, senki sem tért még vissza.*”

Oláh Sándor egykori gimnazista osztálytársa, Sarkady Sándor soproni költő a szerzőnek írott levelében (2010) a novellák közül a Bálintot mint a „hontalanság balladáját” emeli ki. A novelláskönyv csúcsteljesítményének *A fehér boszorkányt* tartja. „Az idősíkokkal játszó, talányos történet, az álomlogikát követő, szürreálisba hajló meseszöveg, a tragikum katarzist sejtető vigasza kivételes élménnyé avatja ezt a különös novellát. – Sandri! Szerintem még Csáth Géza is hátra veregetne >A fehér boszorkány<-ért.” Ilyen a barátság, Sarkady Sándor jó szaváért, hálából Oláh Sándor beszerkeszti *A fehér boszorkányt* a következő novelláskötetbe is, a *Küldetésben* után. És hát, ha annyira jó, miért fossza meg az író az egyre növekvő olvasótáborát egy remekműtől!

Nos, 2011-ben, itt, ebben a negyedik, *A hagyaték* című kötetben, egy kiforrott elbeszélő tizennyolc munkáját olvashatjuk. Sorrendjük sajátos időutazást íveltet. Először a kunok történelmi múltja, az ősök misztériuma ihleti – bölcs, felülemelkedő, mindentudó humorral – az *Álom és szerelem* illetve a *Kunfogyatkozás* című karcolatokban. Majd 1945 tavaszáról szólva a gyermekkori élmények bukkannak fel az idő árján a *Spagetti* és az *Illattalan élet* című rajzokban. Figyelemre méltó, ahogy a hagyományos technikával is be tudja fogni az író a világ változásait. Ebben sokat segít neki az eufémizmus. Az *Illattalan életben* órákat zabáló orosz kiskatoná például „*speciális vitéz*”. „*Igaz, ennek a speciális vitéznek már tizennyolc volt a karján, és pont ez az egy kellett, hogy megnyerje a századában, az azon a napon záródó karóragyújtó versenyt.*” Aztán már a hazától elszakadt vállalkozó kedvű ember szólal meg. Ilyen kedves, szellemes poénú az *Okleveles bogárültetés*: „*mert a pénz mostanág már nem a fán terem.*” És már ott is vagyunk a távoli Keleten, Indonéziában, a *Külde-*

tésben megszólaló titkok, áldatlan körülmények, törvénytelenések halmazában. Hogy aztán a *A fehér boszorkány* „sok-titkú” elbeszélése után a nyugtalan vándor visszatérjen az ősi földre, a Kunságba. Az öregkori líra kitűnő lélekrezdüléseit olvashatjuk *Az érkezés*, a *Találkozás*, az *Első pillantásra*, az *Egy különös délután* című apró karcolatokban, impressziókban, hangulatrajzokban. Az *Első pillantásra* című tárcsa például egyetlen sorsfordító mondatra épül. „*Ki tudja, lehet, hogy ez a szépasszony különös képességgel rendelkezik, és hatodik érzékével észreveszi azt a szépséget, műveltséget, előzékenységet, gondoskodási hajlamot, ami kiaknázatlanul a lelkében rejlik.*” Már jócskán a Nagykunságon vagyunk. Akkor kerül elő A hagyaték, a kötet arany metszetében. Illő, hogy ő adja a kötet címet is. Jó cím. Sejteti, hogy valami különös dologról van szó. Nem csalódnunk. Laci a gazdag nagybácsitól csak egy kecskét örököl. Közben feléled a cigányasszony tenyérjáról a babona, és Mikszáth másik célpontja, a bürokrácia megcsipdesése. Berekfürdőhöz kapcsolódik az *Egy zseniális ötlet* című novella. Szinte kezdettől fogva érezni, hogy tragédiába kell, hogy fusson a szegény ember álma. Oláh Sándor a rendszervált(oz)ás utáni nyomorúság hagyományos eszközökkel való ábrázolására vállalkozik. Olyanra, amit mindenki megért. A novella nyelvi közegében lelepleződnek az új földesurak is, a gőgös gorombaságukkal, sőt képmutató, a tőkés elitet létrehozó, álszent állami támogatottságukkal. A léteért küzdő és álmodni merő kisembert viszont megölik a lelketlen állami intézkedések. A munkanélküli István hobbikertjében termelt sósokatövekkel próbál kereskedni, de az APEH-ügynökök lefülelik, és kifizethetetlen „ötvenezer” forintra büntetik. Aki „*húsz éve nem ivott*”, most – így fejeződik be ez a szociális érzékenységgel bíró novella – „*Az asztalra tette az üres üveget, forgott vele a világ, majd sötét lett, és nem észlelt többet semmit.*” Az *Ötletgazda* rokonságban van az *Egy zseniális ötlettel*. A közös téma, a boldogulás kifundálása itt azonban nem tragikus, hanem ironikus, komikus fénytörést kap, hiszen Boconádi-Zelke-Nagydoktor Ferenc, talán már a neve is mutatja, a nagyravágyó kisemberek fajtájából való. Képtelen ötletét, azt, hogy önjelelt magánpostás, kurír lesz, akarja megvalósítani. Az alkotó olvasó fantáziájára van bízva a megoldás. Sem íránta, sem az asszonya iránt, aki „*a cicukából immár sárkánnyá avanszált*”, nem érzünk sajnálatot. A híres karcagi név, az Orvos Nagy révén az *Ötletgazda* Karcaghoz kötődik. De Karcaghoz, a Nagykunság fővárosához kötődik a *Riport* is kedélyes sztorijával, mely szerint „*a nagykunsági birkaözés valószínű, világcsoda lesz, ha majd a tudós társaság megérti egymást.*” A könyvet záró *Mások, más szemmel* és a *Más tájakon* a világot látott ember elmélkedései a világ és a hazai, kunsági, karcagi viszonyok összevetései kapcsán, tele megértő, bölcs humorral. A *Mások, más szemmel*ben ilyen szép körülírásokat olvashatunk: „*ott a járdátlan oldalban, egy késő délután elhaladva, szerelmes szavaknak nem nevezhető hangok árasztották el az egész Fanzugot.*” A *Más tájakon* című karcolat már a távolba vezet. A kötetnyitó *Álom és szerelemmel* együtt a kötet keretét képezi. Távolból jön az ének, és a távolba tart. A harmóniát kereső világutazó – kimondatlanul – az otthon színeiben, ízeiben megfürödve ismét Keletre, a Toba-tótól nem messzire lévő kis ültetvényére kívánczik. Ebben talán a rendszervált(oz)ás utáni nagykunsági élet kritikája is benne van: Jókai Mór *Az arany ember* című romantikus regényének eszmeiségét juttatva eszünkbe. „*Itt vagyok, mert keresek valamit, azt, amit otthon nem találok.*” A könyv legutolsó bekezdése számadó, számvető bölcsességű. „*Ha arra gondolok, hogy mi a különböző izmusokon*

keresztül hova >fejlődtünk<, nem csodálkozom, hogy vágyom azt az emberi közösséget, ahol még megmaradt az emberi boldogság alapvető feltétele, az érdek nélküli szeretet, az egymás iránti csodálat mágikus ereje.”

Aki olvasás közben nemcsak szórakozni szeret, hanem elgondolkodni is, az vegye kézbe ezt a könyvet, amely remélhetőleg még nem a lelkes, tette kész kun író utolsó hagyatéka.

Rideg István

„A múltat tiszteld, s a jelent vele kösd a jövőhöz.”

A Kunhegyesi helytörténeti füzetek könyvsorozat bemutatása

A sorozat megszületéséről

A Kunhegyesiek Baráti Köre 2001. évi tisztújító közgyűlésén mint egyesületi tag vetetem fel a *Kunhegyesi helytörténeti füzetek* sorozat megjelentetésének gondolatát, elképzeléseimet.

A KBK alapszabályában – A KBK célja 3. pont: „Kunhegyes rendkívüli színes, változatos emléktárhelyének, kulturális örökségének felkutatása, feltárása, szakszerű megőrzése, bemutatása, ápolása és publikálása. Ezzel segíteni a szülőföldünkhöz való ragaszkodás, az alkotó szeretet kialakulását” – ösztönzött javaslattételre a sorozat elindításában, s foglaltam meg a következőket: „A kiadványsorozat célja, hogy kéziratban meglévő helytörténeti munkák, régebben megjelent ilyen jellegű írások újbóli kiadását, új kutatási eredmények publikálását elősegítse, idősebb és fiatal lokálpatriótákat, egyetemistákat és főiskolásokat is támogasson Kunhegyessel kapcsolatos diplomamunkájuk megjelentetésében, közkinccsételében.

Nem luxuskivitelű (fekete-fehér illusztrációjú, kis alakú) és nem nagy példányszámú (300–500) kiadványra törekednek a szerkesztők. Elsősorban a helyi igényt és érdeklődést szeretnék kielégíteni és az itt élőket, főleg a fiatalabbakat arra ösztönözni, hogy az idősebbeket megkeresve, beszélgetve velük és leírva múltunkat megőrizhessünk abból sok mindent.”

Felvetésemet kedvező fogadtatásban részesítette a tagság, s elkezdődhetett a munka. A lokálpatrióta, kultúrabarát összefogás szép példájának tekinthetjük a sorozat eddigi 10 számának megjelenését.

Kunhegyesi helytörténeti füzetek 1.

Horváth Lajos: Emlékezés a kunhegyesi szélmalmokról; Oláh Lajos – Víg Márta: A kunhegyesi malmok történetéből. Kunhegyes, 2002. 112 p.

Az első szám megjelenésének több aktualitása is volt. 20 évvel ezelőtt, 1982-ben készítette el helytörténeti szempontból jelentős írását *Horváth Lajos: Emlékezés a kunhegyesi szélmalmokról* címmel. Ez a helytörténeti szempontból jelentős írás fénymásolás útján terjedt, újabb felnövekvő nemzedékünk számára szinte hozzáférhetetlen. 2002-ben volt a szerző halálának 10. évfordulója, melyről méltóképpen megemlékezhetünk írása megjelentetésével.